

ISKOLAI VALLÁSOKTATÁS

Előzmények

Egyetlen EU-s előírás szerint sem kötelező az iskolákban a vallásoktatás, de egyetlen tagállam kivételével minden EU-tagországban tartanak hittanórákat az iskolákban. Az EU Alapjogi Chartája mindenki számára garantálja a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságát, de ez a jog csak akkor érvényesíthető az oktatásban, amikor az EU éppen az oktatás területén tevékenykedik, és jelenleg az EU-nak nincsen kompetenciája arra, hogy a nemzeti tantervekbe beavatkozzon.

Minden EU-tagállam számára kötelező azonban az Európa Tanácsban tagként részt venni és a Emberi Jogok Európai Egyezményéhez csatlakozni, ami viszont a nemzeti oktatáspolitikát is érinti. Ezért fordultak a kérelmezők az Emberi Jogok Európai Bíróságához, amikor úgy érezték, hogy a Grzelak kontra Lengyelország-ügyben vallásszabadságukat korlátozták.¹

Esettanulmány

A Grzelak-család, azaz Urszula és Czesław, valamint fiuk, Mateusz, a lengyelországi Sobótkában éltek, amikor kérelmüket beterjesztették az Emberi Jogok Európai Bíróságához. Mateusz Grzelak 1998-ban, hétéves korában kezdte meg általános iskolai tanulmányait, és mivel agnosztikus szülei így döntöttek, nem járt hittanóra.

A Grzelak-házaspár ismételt kéréseket nyújtott be az iskolának, hogy fiuk hadd járhasson inkább erkölcsstanórára, ami szintén rendelkezésre álló lehetőség volt, de kérvényüket azon az alapon utasították el, hogy az egész osztályban egyedül Mateusz kérte ezt. Mivel Mateusznak nem nyílt lehetősége arra, hogy ezt az alternatív tantárgyat válassza, a hittanórát pedig a tanítási nap kellős közepére tették, más kötelező órák közé, a kislának ez alatt az idő alatt vagy felügyelet nélkül a folyosón kellett várakoznia, vagy az iskolai könyvtárban vagy klubban kellett elütnie az idejét.

Grzelakék fenntartották azt a nézetüket, miszerint fiuk e miatt hátrányos megkülönböztetésnek volt kitéve: jegy helyett kihúzták a rubrikát az ellenőrző könyvében, és a többi tanuló fizikailag és érzelmileg is zaklatta a kislán azért, mert nem járt hittanóra. Ezért a gyermeket többször átvitték a városon belül más-más iskolába.

Több, az iskolaigazgatóknak címzett sikertelen kérvény után Grzelakék az Oktatási Minisztériumhoz fordultak. A Minisztériumból azt a választ kapták, hogy az erkölcsstanórákat igenis megszervezik a szülők kérésére, és ahol nincsen ilyen óra, annak csupán szervezési oka van, mivel nagyon kis számú tanuló szeretne etikát tanulni.

---

¹ hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-99384

Az eljárás menete

A Minisztérium azonban azt a kérdést, hogy az ellenőrző könyvben az érdemjegy helyett szereplő kihúzás alkotmányos-e, a lengyel alkotmánybírósághoz utalta, amely utóbbi bíróság úgy találta, hogy a lengyel alkotmány értelmében ezzel nem sérül a vallásszabadsághoz való jog.

Grzelakék nem elégedtek meg ezzel a válasszal, és az ügyet 2002-ben felterjesztették az Emberi Jogok Európai Bíróságára, azt állítva, hogy a lengyel állam korlátozta a vallásszabadsághoz és a diszkrimináció-mentességhez való jogukat.

Döntés

2010. június 15-én az Emberi Jogok Európai Bírósága végzést hozott, miszerint Mateusz Grzelak diszkrimináció-mentességhez és vallásszabadsághoz való jogát megsértették.

Kijelentésük szerint a vallásszabadság annak a szabadságát is magában foglalja, hogy egy személynek nincsen vallása, ill. hogy ne kelljen felfednie, hogy hívő-e vagy sem.

A döntés szerint a hittan/erkölcstan érdemjegy hiánya és az, hogy a tanuló bizonyítványából kihúzták az erkölcstant, arra a következtetésre enged jutni, hogy a tanulónak nincsen vallása, ez viszont korlátozza a vallásszabadságot, ezért nem egyeztethető össze az Emberi Jogok Európai Egyezményében foglaltakkal.

Összefoglalás

2014. március 25-én Lengyelországban módosították az oktatás szabályozását. A módosítás új szabálynak adott helyet, amely kötelezte az iskolák vezetőségét arra, hogy biztosítsanak hittan/erkölcstan órákat, még akkor is, ha az adott órára csak egyetlen jelentkező van. A felső tagozatos tanulókat vagy az alsó tagozatos tanulók szüleit (gyermekük nevében) arra kötelezték, hogy írásbeli kérvényt nyújtsanak be arra vonatkozóan, hogy az adott kurzusra kívánják járni, kikerülve így minden olyan lehetőséget, hogy a hittan- vagy erkölcstanórák elhagyhatók.

Ez az ítélet Lengyelországon kívül is megerősítette azt, hogy az európai országok kötelesek nemcsak passzív módon lehetővé tenni a vallásszabadságot, és annak a szabadságát, hogy egy adott személy ne tartozzon egy konkrét vallási felekezethez, hanem az is kötelességük, hogy intézkedéseket tegyenek annak biztosítására, hogy az állampolgároknak ne kelljen felfedniük vallási beállítottságukat, és hogy pozitív lépéseket tegyenek annak elkerülése érdekében, hogy az oktatásban a hívőket és a nem hívőket másképpen kezeljék.